CZU: 316.644:342.5(478) https://doi.org/10.59295/pas2025.04

DINAMICA ÎNCREDERII CETĂȚENILOR ÎN INSTITUȚIILE POLITICE ALE REPUBLICII MOLDOVA: ÎNTRE AȘTEPTĂRI ȘI REALITATE

Iulia GORINCIOI[7]

Abstract. ***The article examines the level of citizens' trust in the main political institutions of the state, such as the Parliament, the Government and the Presidency, in a context marked by political instability and social changes. The author aims to identify and analyze the determinants that positively or negatively influence institutional trust, taking into account aspects such as decision-making transparency, administrative efficiency, public communication and the perception of corruption. The study is based on a survey conducted in the municipality of Chisinau, the capital of the Republic of Moldova, providing a detailed perspective on regional and demographic differences, with an emphasis on the urban environment. Significant variations are highlighted depending on age, level of education and socio-economic status, which allows for a more nuanced understanding of the phenomenon. Finally, the author proposes a series of reform directions aimed at strengthening public trust in political institutions, such as increasing transparency, involving citizens in the decision-making process and promoting a political culture based on responsibility and dialogue. These measures are presented as practical solutions for stimulating civic participation and strengthening democracy in the Republic of Moldova.***

Keywords: *institutional trust, political institutions, democracy, transparency, civic participation.*

Introducere Încrederea cetățenilor în instituțiile politice reprezintă un element central al arhitecturii democratice, fiind nu doar un indicator al stabilității sociale, ci și un barometru al calității guvernării și al legitimității politice. Această încredere reflectă gradul în care cetățenii percep instituțiile statului ca fiind competente, responsabile, transparente și orientate spre binele public. În lipsa acestei încrederi, democrația devine fragilă, iar participarea civică se reduce, generând apatie, cinism și distanțare față de procesul politic. În contextul Republicii Moldova, încrederea în instituțiile politice capătă o relevanță aparte, având în vedere specificul istoric, social și geopolitic al țării. Moldova se află într-un proces continuu de tranziție post-sovietică, marcat de instabilitate politică, alternanțe frecvente la guvernare, crize economice recurente și o polarizare accentuată a opiniei publice. În plus, influențele externe – fie ele dinspre Uniunea Europeană, fie dinspre Federația Rusă – contribuie la conturarea unui peisaj geopolitic complex, în care orientările politice interne sunt adesea influențate de factori externi.

Nivelul de încredere al cetățenilor în instituțiile politice moldovenești a fost, în mod constant, supus unor oscilații semnificative. Aceste fluctuații sunt alimentate de percepția unei corupții endemice, de lipsa de transparență în procesul decizional, de promisiuni politice neîndeplinite și de o comunicare deficitară între autorități și populație.

[7] conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, e-mail: iulia_gorincioi@gmail.com

Încrederea nu se construiește doar prin reforme instituționale, ci și prin gesturi concrete de responsabilitate politică, prin implicarea cetățenilor în procesul decizional și prin asumarea greșelilor de către liderii politici.

Studiul încrederii în instituțiile politice devine, astfel, o cheie de lectură esențială pentru înțelegerea dinamicii sociale și politice din Republica Moldova. El oferă indicii valoroase despre gradul de participare civică, despre nivelul de coeziune socială și despre direcțiile de orientare geopolitică ale populației. Într-o societate în care încrederea este erodată, reformele democratice sunt mai greu de implementat, iar riscul de radicalizare sau de retragere din viața publică crește.

Prin urmare, analiza încrederii instituționale nu este doar un exercițiu academic, ci o necesitate practică pentru înțelegerea profundă a relației dintre stat și cetățean. Ea permite identificarea punctelor vulnerabile ale sistemului politic, oferă direcții de intervenție și contribuie la formularea unor politici publice mai eficiente și mai incluzive. Într-un moment în care democrațiile din întreaga lume se confruntă cu provocări majore, consolidarea încrederii în instituțiile politice devine o prioritate strategică pentru viitorul Republicii Moldova.

Materiale și discuții După proclamarea independenței în anul 1991, Republica Moldova a intrat într-o etapă de tranziție instituțională profundă și fragilă, caracterizată prin incertitudine politică, instabilitate administrativă și lipsa unor mecanisme democratice consolidate. În această perioadă de început, statul moldovean s-a confruntat cu provocări majore în procesul de construire a instituțiilor politice, economice și juridice, iar încrederea cetățenilor în aceste structuri nou formate a fost extrem de volatilă. Schimbările frecvente de guverne, absența unei viziuni strategice coerente de dezvoltare și dificultățile economice au contribuit la o scădere accelerată a capitalului de încredere publică. În acest context, cetățenii au fost mai înclinați să investească încredere în lideri carismatici, percepuți ca salvatori sau figuri providențiale, decât în instituțiile statului, care păreau abstracte, ineficiente și deseori corupte.

Între anii 2001–2009, guvernările de orientare comunistă, conduse de Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), au promovat o retorică centrată pe stabilitate, protecție socială și ordine. Aceste promisiuni au generat o creștere relativă a încrederii în instituțiile executive, în special în Guvern și Președinție, care păreau să ofere o alternativă la haosul tranziției. Totuși, această perioadă a fost marcată și de o concentrare excesivă a puterii, de limitarea pluralismului politic și de o diminuare a libertăților democratice, ceea ce a condus, spre finalul guvernării, la o erodare semnificativă a încrederii publice. Evenimentele din aprilie 2009, când au avut loc proteste postelectorale violente, au reprezentat un punct de cotitură, marcând o pierdere dramatică de legitimitate pentru Parlament și partidele politice. Aceste evenimente au catalizat o deschidere europeană a societății moldave, dar au generat și dezamăgiri profunde legate de capacitatea instituțiilor de a proteja drepturile cetățenești și de a asigura o guvernare responsabilă.

Ulterior, perioada de guvernare pro-europeană a fost însoțită de așteptări ridicate din partea populației, care spera într-o reformare profundă a sistemului politic, în consolidarea statului de drept și în apropierea de valorile europene. Cu toate acestea, promisiunile ambițioase nu au fost urmate de acțiuni concrete, iar scandalul de proporții

din 2014, cunoscut sub numele de „furtul miliardului”, a zdruncinat în mod dramatic încrederea cetățenilor în întregul sistem politic și financiar. Acest episod a scos la iveală vulnerabilitățile structurale ale instituțiilor statului și a generat o criză de legitimitate fără precedent. Sondajele din acea perioadă au indicat cele mai scăzute niveluri de încredere în partidele politice, în sistemul judiciar și în instituțiile de reglementare financiară.

Între 2016 și 2020, societatea moldavă a fost marcată de tensiuni profunde și de o polarizare accentuată, alimentată de discursuri populiste, de diviziuni geopolitice între Vest și Est și de o fragmentare ideologică tot mai pronunțată. În acest climat, încrederea cetățenilor s-a orientat selectiv către instituții percepute ca independente sau conduse de lideri reformatori, cum ar fi Președinția. Aceste instituții au beneficiat de episoade temporare de încredere crescută, însă lipsa unei coerențe guvernamentale și perpetuarea instabilității politice au menținut un nivel general de scepticism și neîncredere.

Începând cu anul 2021, odată cu instalarea unei noi guvernări pro-europene, s-au relansat promisiunile de reformă în justiție, de combatere a corupției și de modernizare a administrației publice. Aceste inițiative au condus la o redresare moderată a încrederii în instituțiile statului, însă scepticismul cetățenilor a rămas prezent, alimentat de experiențele anterioare și de ritmul lent al reformelor. Studiile sociologice recente, precum Barometrul Opiniei Publice (BOP) din perioada 2022–2024, arată o preferință tot mai accentuată pentru lideri cu discurs reformator și orientare pro-europeană, dar și o neîncredere persistentă față de eficiența și integritatea instituțiilor politice. În mod paradoxal, instituții precum Președinția sau Primăria municipiului Chișinău continuă să înregistreze cote mai ridicate de încredere, în timp ce Parlamentul și partidele politice rămân la coada clasamentului, cu scoruri sub 20%.

Este important de subliniat că procesul de consolidare a încrederii în instituțiile politice nu poate fi realizat exclusiv prin reforme administrative sau prin schimbări de leadership. Acesta presupune o transformare profundă a relației dintre stat și cetățean, bazată pe transparență, responsabilitate, dialog și implicare civică. În acest sens, educația civică, cultura participativă și promovarea dialogului social joacă un rol esențial în revitalizarea încrederii publice. Fără o implicare activă a cetățenilor în procesul decizional și fără o asumare reală a responsabilității de către instituții, democrația moldovenească riscă să rămână într-o stare de fragilitate cronică.

Privind retrospectiv, ultimele trei decenii au fost marcate de o tranziție complexă și adesea contradictorie, în care Republica Moldova a oscilat între regimuri autoritare și tentative de democratizare. Instabilitatea politică, reformele incomplete, crizele constituționale și polarizarea socială au afectat profund percepția cetățenilor asupra instituțiilor politice. În acest cadru, încrederea nu mai este doar un indicator de percepție publică, ci o variabilă strategică, cu implicații directe asupra viabilității sistemului democratic, asupra coeziunii sociale și asupra direcției de dezvoltare a statului moldovean.

În lucrarea sociologului american de origine poloneză P. Sztompka, (Sztompka, 1999, p. 139-151) autorul evidențiază 3 tipuri de încredere:

Încredere interpersonală – orientată spre persoane (de ex: funcționari, lideri politici)

Încredere instituțională – îndreptată spre structuri formale (de ex: Parlamentul, Guvernul)

Încredere sistemică – exprimată față de întregul sistem politic și normativ.

Potrivit unui alt cercetător american (Hardin, 2002, p.83) încrederea este „un calcul de risc" rațional, în care individul decide că celălalt (în acest caz, instituția) își va respecta obligațiile.

Încrederea instituțională, deci, reprezintă gradul în care cetățenii percep instituțiile statului drept legitime, competente, transparente și orientate spre binele public. Încrederea instituțională reflectă nu doar evaluarea performanței, ci și speranța colectivă că instituțiile vor acționa în mod corect și previzibil, chiar și în condiții de incertitudine.

Astfel sunt modelate patru modele teoretice relevante ale încrederii instituționale:

Teoria capitalului social (Putnam, 1993) promovează încrederea formată prin participare civică, relații de cooperare și norme sociale. Ceea ce înseamnă că societățile cu rețele civice puternice tind să manifeeste mai multă încredere în instituții.

Teoria legitimității (Easton) care vede încrederea ca derivată din percepția de legitimare democratică și performanță a autorităților. Ceea ce înseamnă, că reformele care sporesc legitimitatea pot crește încrederea (Easton,1965).

Teoria performanței percepute, când cetățenii acordă încredere instituțiilor în funcție de eficiența și integritatea percepută. Ceea ce înseamnă că percepția corupției scade puternic încrederea instituțională.

Modelul culturalist, când cultura politică moștenită și normele tradiționale influențează nivelul de încredere. Ceea ce înseamnă că mintalitatea sovietică se schimbă foarte lent și deci în Moldova, cultura politică post-sovietică continuă să joace încă un rol important.

Tot odată, trebue să ținem cont că încrederea instituțională este influențată de factori multipli — de la performanța economică și transparența guvernării, la influența actorilor internaționali și rolul mass-mediei. Republica Moldova oferă un exemplu aparte pentru studierea acestui fenomen, prin contrastul dintre așteptările cetățenilor și realitățile politice cotidiene. Factorii principali, care influențează încrederea cetățenilor în instituțiile politice sunt :

- *Transparența decizională:* percepția că unele decizii sunt luate în spatele ușilor închise afectează negativ încrederea cetățenilor în institutele statului.
- *Percepția corupției*: nivelul perceput de corupție influențează profund imaginea instituțiilor politice.
- *Mass-media și rețelele sociale*: ele pot amplifica atât scepticismul, cât și mobilizarea civică.
- *Contextul geopolitic*: apropierea de Uniunea Europeană vs. influența estică polarizează electoratul și încrederea politică.

Potrivit sondajelor sociologice (BOP, 2022), există o ușoară creștere a încrederii în instituțiile cu leadership reformator și discurs pro-european, o majorare a implicărilor civice, ca de exemplu : proteste, inițiative comunitare, campanii de educație electorală, ce oferă semnale pozitive în manifestarea încrederii instituționale.

Soluțiile, ce ar susține aceste modeste începuturi includ implementarea mecanismelor de evaluare publică a instituțiilor; promovarea transparenței bugetare și a consultărilor publice; reformarea partidelor politice pentru a reflecta mai fidel interesele cetățenilor.

Potrivit Barometrului Opiniei Publice (IDIS „Viitorul") și altor sondaje realizate între 2022 și 2024 (IDIS „Viitorul", 2022-2024) se constată o ușoară tendință de creștere a încrederii în instituții-cheie, în special acolo unde sunt inițiate reforme.Tot odată par-

tidele politice şi Parlamentul rămân cele mai slab cotate instituţii, ceea ce sugerează o nevoie acută de reformare şi apropiere a lor de cetăţeni. Concomitent, cetăţenii manifestă încredere crescută în instituţiile „personalizate" cum este de exemplu Preşedinţia, faţă de cele colective cum este de exemplu Parlamentul.(Tabelul 1).

	Instituţie	Nivel de încredere (2022)	Nivel de încredere (2024)
1	Preşedinţia	39%	44%
2	Primăria Chişinău	35%	38%
3	Guvernul	27%	31%
4	Parlamentul	16%	18%
5	Partidele politice	10%	12%
6	Justiţia (instanţele)	21%	24%

Sursa; Datele sunt orientative, bazate pe media sondajelor disponibile în perioada respectivă

Chişinăul, ca principal centru administrativ, economic şi educaţional al Republicii Moldova, oferă un teren fertil pentru analiza relaţiei dintre cetăţean şi instituţiile politice. Datorită nivelului mai ridicat de informare, activism civic şi acces la mass-media, opinia publică din capitală este un indicator sensibil al evoluţiei încrederii la nivel naţional. Cetăţenii din municipiu sunt adesea mai vocali şi implicaţi civic decât media naţională. În baza studiului de caz pe perioada martie–aprilie 2024 cu un eşantion de 850 de respondenţi, cu vârste cuprinse între 18 şi 65 de ani, efectuat prin metoda unui chestionar sociologic cu răspunsuri pe o scală de la 1 (deloc încredere) la 5 (încredere deplină) s-a ajuns la următorul rezultat : Respondenţii au exprimat o încredere relativ ridicată în instituţiile executive locale (ex:Primărie), mai ales în contextul unor proiecte vizibile de modernizare urbană. Parlamentul şi partidele politice, însă rămân slab cotate, fiind asociate cu conflicte, promisiuni neîndeplinite şi lipsă de transparenţă. În acelaşi timp, tinerii sub 30 de ani manifestă cea mai scăzută încredere în întregul sistem politic, dar şi cea mai mare disponibilitate pentru implicare civică (ex:participare la proteste, iniţiative locale, ect.).

Instituţie evaluată	*Scor mediu de încredere (1–5)*	*Procent respondenţi care au declarat „încredere ridicată" (4-5)*
Preşedinţia	3.9	47%
Primăria Chişinău	3.7	43%
Parlamentul	2.5	21%
Partidele politice	2.2	17%
Sistemul judiciar	2.9	28%

Din datele menţionate mai sus (IDIS „Viitorul", 2022-2024) observăm, că Preşedinţia şi Primăria Chişinău sunt percepute pozitiv şi înregistrează cele mai constante creşteri de încredere datorită vizibilităţii reformelor şi implicării în proiecte publice, datorită comunicării directe, datorită proiectelor publice vizibile. Partidele politice şi Parlamentul fiind percepute ca cele mai puţin de încredere, în special din cauza instabilităţii şi percepţiei de corupţie rămân la un nivel de încredere foarte scăzut, deşi se observă o uşoară redresare. Cât priveşte încrederea în sistemul judiciar, ea creşte lent, semnalând o percepţie uşor pozitivă privind reformele în justiţie. Tinerii sub 30 de ani prezintă un paradox: nivel de încre-

dere scăzut, dar grad ridicat de participare civică (campanii, inițiative locale), iar persoanele cu studii superioare tind să fie mai critice, dar și mai angajate în procesul democratic.

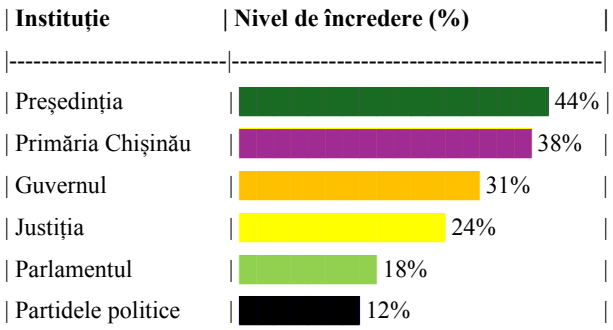
În concluzie la acest subiect putem menționa, că Municipiul Chișinău reflectă realitățile duale ale încrederii instituționale, reflectă o polarizare a percepțiilor, așteptări ridicate și susținere pentru liderii percepuți ca reformatori, cetățeni informați care cer reforme și eficiență; pe de altă parte, un scepticism persistent față de clasa politică tradițională, un grad persistent de neîncredere față de „clasa politică" în ansamblu. Este un exemplu reprezentativ pentru nevoia unei comunicări instituționale mai clare, responsabile și deschise către dialog. Acest studiu sugerează că instituțiile care dau dovadă de transparență, eficiență și apropiere de cetățean pot câștiga sau menține capitalul de încredere, chiar într-un context general de neîncredere.

Pentru a crește încrederea societății în instituțiile legislative și în partidele politice din Republica Moldova, reformele trebuie să fie profunde, coerente și orientate spre transparență și responsabilitate. Iată cele mai relevante direcții de reformă, inspirate din sinteza principalelor constatări ale documentelor oficiale :

- Încrederea cetățenilor din Republica Moldova în instituțiile politice a avut o evoluție sinuoasă, profund influențată de evenimentele politice interne și de schimbările geopolitice regionale.
- Datele analizate (2022–2024) indică o ușoară redresare a încrederii în Președinție, Guvern și Primăria Chișinău, în contrast cu încrederea scăzută și relativ stagnantă în Parlament și partidele politice.
- Studiul de caz din Chișinău confirmă tendințele generale, dar aduce în plus o nuanțare importantă: tinerii sunt critici, dar interesați de implicare și schimbare, iar încrederea crește acolo unde proiectele sunt vizibile și comunicarea este eficientă.

Reconstruirea încrederii nu este o misiune imposibilă, dar necesită efort consecvent, responsabilitate politică reală și implicare civică susținută. În absența acestor elemente, clivajul dintre stat și cetățeni riscă să devină ireversibil.

În perspectivă consolidarea mecanismelor de feedback din partea cetățenilor și creșterea responsabilității instituționale pot contribui la refacerea capitalului simbolic al statului. Viitorul democrației moldovenești depinde de abilitatea instituțiilor de a reacționa la nemulțumiri reale, nu doar de a supraviețui ciclurilor electorale. Cercetările ulterioare ar putea analiza mai detaliat comportamentul electoral și impactul diasporei asupra percepției legitimității politice.

Sursa: bara reflectă nivelul de încredere estimat conform sondajelor din 2024 *(IRI, 2024)*.

Graficul de mai sus ilustrează nivelul de încredere al populației din Republica Moldova în principalele instituții politice, conform mediei sondajelor realizate în anul 2024. Se observă că Președinția este instituția cu cea mai mare cotă de încredere (44%), urmată de Primăria Chișinău (38%) și Guvernul (31%). În contrast, Parlamentul (18%) și mai ales partidele politice (12%) înregistrează cele mai scăzute niveluri de încredere. Aceste date reflectă diferențele percepute în ceea ce privește performanța, comunicarea publică și gradul de apropiere față de cetățeni. Graficul sugerează o nevoie clară de reformare a instituțiilor legislative și a partidelor, dar și oportunități de consolidare a încrederii acolo unde reformele sunt vizibile și eficiente.

Nivelul încrederii în instituțiile politice (2022–2024) evoluază lent, încet spre bine (IRI, 2024).

Instituție politică	2022	2023	2024
Președinția	39%	42%	44%
Guvernul	27%	30%	31%
Parlamentul	16%	17%	18%
Partidele politice	10%	11%	12%
Primăria Chișinău	35%	37%	38%
Justiția (instanțele)	21%	23%	24%

Mecanismele instituționale de întărire a încrederii prevăd transparența decizională sporită prin publicarea agendelor, stenogramelor și deciziilor asumate de către instituțiile politice în formate accesibile publicului; prevăd consultări publice autentice prin implicarea societății civile și a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor prin platforme digitale și forumuri locale; sisteme de evaluare a performanței prin implementarea indicatorilor de eficiență instituțională și a feedbackului cetățenesc în evaluarea anuală a autorităților.

Pentru promovarea participării civice active ar fi bine de elaborat programe de educație civică, în special pentru tineri, cu accent pe drepturile constituționale și mecanismele de control democratic; susținerea inițiativelor cetățenești, petițiilor și bugetelor participative la nivel local, campaniilor anti-apatie politică, care să abordeze direct cinismul și neîncrederea în sistem. Pentru o comunicare publică eficientă și strategică instituțiile trebuie să explice clar și consecvent deciziile, mai ales în perioade de criză sau reformă. Este necesară combaterea dezinformării, prin parteneriate cu presa și verificarea faptelor (fact-checkeri) independenți. Utilizarea rețelelor sociale pentru un dialog bidirecțional real — nu doar pentru difuzarea comunicatelor.

Reforma partidelor politice prevede întroducerea unor criterii clare de transparență în finanțare, selecție a candidaților și decizii interne democratice; revizuirea legii partidelor politice pentru a încuraja concurența și integritatea; promovarea leadershipului feminin și a diversității în structurile de conducere. E clar, că aceste măsuri nu vor produce efecte instantanee, dar cert este că vor contribui la reconstruirea în timp a legăturii dintre cetățeni și stat — una bazată pe încredere, responsabilitate și reciprocitate democratică.

Mecanismele instituționale menite să consolideze încrederea cetățenilor în structurile politice trebuie să fie construite pe principii solide de transparență, participare și respon-

sabilitate. Un prim pilon fundamental este transparența decizională sporită, care presupune nu doar publicarea agendelor, stenogramelor și deciziilor asumate de către instituțiile politice, ci și prezentarea acestora într-un format accesibil, clar și ușor de înțeles pentru publicul larg. Este esențial ca aceste informații să nu fie redactate într-un limbaj tehnic sau birocratic, ci să fie însoțite de explicații, infografice și rezumate care să faciliteze înțelegerea procesului decizional. De asemenea, trebuie asigurată actualizarea constantă a acestor date și arhivarea lor într-un mod care să permită consultarea retroactivă.

Un alt mecanism esențial îl reprezintă consultările publice autentice, care nu trebuie să fie doar formale sau simbolice, ci să implice cu adevărat societatea civilă, organizațiile non-guvernamentale, grupurile de interese și cetățenii obișnuiți în procesul de luare a deciziilor. Acest lucru se poate realiza prin organizarea de dezbateri publice, forumuri locale, audieri tematice și prin utilizarea platformelor digitale interactive care permit exprimarea opiniilor, votarea propunerilor și monitorizarea implementării acestora. Participarea trebuie să fie încurajată prin campanii de informare și prin facilitarea accesului la aceste platforme, inclusiv pentru persoanele din mediul rural sau din grupuri vulnerabile.

În paralel, este necesară implementarea unor sisteme de evaluare a performanței instituționale, care să includă indicatori clari de eficiență, transparență și responsabilitate. Aceste sisteme trebuie să fie integrate în evaluarea anuală a autorităților publice, iar rezultatele să fie făcute publice și discutate în mod deschis. Feedbackul cetățenesc trebuie să joace un rol central în acest proces, prin sondaje, chestionare și mecanisme de raportare a problemelor. Astfel, instituțiile vor putea identifica punctele slabe, vor putea ajusta politicile și vor putea demonstra că sunt receptive la nevoile reale ale populației.

Pentru promovarea participării civice active, este imperativ să se elaboreze programe de educație civică adaptate diferitelor categorii de vârstă și niveluri de instruire. Accentul trebuie pus în special pe tineri, care reprezintă viitorul democrației, prin introducerea unor module educaționale în școli și universități, dar și prin organizarea de ateliere, simulări parlamentare, concursuri și campanii de conștientizare. Aceste programe trebuie să abordeze teme precum drepturile constituționale, mecanismele de control democratic, rolul instituțiilor și importanța votului informat.

Totodată, este necesară susținerea inițiativelor cetățenești, a petițiilor și a bugetelor participative la nivel local, care permit cetățenilor să propună și să decidă asupra unor proiecte comunitare. Campaniile anti-apatie politică trebuie să fie creative, adaptate mediului digital și să abordeze direct cinismul și neîncrederea în sistem, prin exemple pozitive, povești de succes și implicarea influențatorilor locali. Este important ca aceste campanii să nu fie percepute ca propagandă, ci ca invitații autentice la implicare.

În ceea ce privește comunicarea publică, instituțiile trebuie să adopte o strategie coerentă, clară și consecventă, explicând deciziile într-un mod accesibil, mai ales în perioade de criză sau reformă. Comunicarea nu trebuie să fie unilaterală, ci să permită întrebări, comentarii și reacții din partea cetățenilor. Combaterea dezinformării este un obiectiv prioritar, care poate fi atins prin parteneriate cu presa responsabilă, prin sprijinirea inițiativelor de verificare a faptelor și prin educarea publicului în privința surselor de informare. Rețelele sociale trebuie utilizate nu doar ca instrumente de difuzare a comunicatelor, ci ca spații de dialog real, în care instituțiile răspund la întrebări, clarifică decizii și ascultă opiniile cetățenilor.

În ceea ce privește reforma partidelor politice, este necesară introducerea unor criterii clare de transparență în finanțare, în procesul de selecție a candidaților și în luarea deciziilor interne. Partidele trebuie să funcționeze democratic, să promoveze integritatea și să reflecte diversitatea societății. Revizuirea legii partidelor politice trebuie să încurajeze concurența loială, să penalizeze practicile abuzive și să stimuleze apariția unor formațiuni politice noi, cu viziuni moderne. Promovarea leadershipului feminin și a diversității etnice, sociale și profesionale în structurile de conducere este esențială pentru reprezentativitate și pentru încrederea publicului.

Este evident că aceste măsuri nu vor produce efecte instantanee, dar ele constituie pași esențiali în direcția reconstruirii unei relații sănătoase între cetățeni și stat. O relație bazată pe încredere, responsabilitate și reciprocitate democratică nu se construiește peste noapte, ci prin eforturi constante, prin reforme autentice și prin implicarea activă a tuturor actorilor societății. Numai astfel se poate consolida democrația și se poate asigura stabilitatea politică pe termen lung.

Concluzie. Încrederea cetățenilor din Republica Moldova în instituțiile politice a cunoscut o evoluție sinuoasă, marcată de fluctuații semnificative, în strânsă legătură cu dinamica internă a scenei politice și cu influențele externe, în special cele geopolitice. Această încredere nu este un element static, ci un indicator sensibil la crizele politice, la schimbările de guvernare, la transparența decizională și la modul în care instituțiile comunică cu cetățenii. În perioada analizată (2022–2024), se observă o tendință de redresare moderată în ceea ce privește încrederea în Președinție, Guvern și Primăria Chișinău, instituții care au beneficiat de o mai bună vizibilitate publică, de inițiative concrete și de o comunicare mai eficientă cu populația.

În contrast, Parlamentul și partidele politice continuă să se confrunte cu un nivel scăzut și relativ stagnant de încredere. Această discrepanță reflectă nu doar percepția cetățenilor asupra eficienței instituționale, ci și o criză de reprezentativitate și de legitimitate politică. Lipsa reformelor profunde, conflictele interne, polarizarea discursului public și percepția unei distanțări față de nevoile reale ale cetățenilor contribuie la menținerea unei imagini negative a acestor instituții.

Studiul de caz realizat în Chișinău confirmă aceste tendințe generale, dar aduce în prim-plan o nuanțare esențială: tinerii, deși critici față de sistemul politic actual, manifestă un interes crescut pentru implicare civică și pentru schimbare. Această categorie demografică reacționează pozitiv la inițiativele transparente, la proiectele vizibile și la comunicarea autentică. În zonele în care autoritățile locale au reușit să implementeze politici publice coerente și să mențină un dialog constant cu cetățenii, nivelul de încredere a crescut semnificativ. Acest fenomen subliniază importanța unei guvernări participative și a unei administrații orientate spre rezultate concrete.

Reconstruirea încrederii în instituțiile politice nu este o misiune imposibilă, dar presupune un efort susținut, o asumare reală a responsabilității politice și o implicare civică constantă. Este nevoie de o schimbare de paradigmă, în care instituțiile să nu mai funcționeze doar ca entități birocratice, ci ca parteneri activi ai cetățenilor. În absența acestor elemente, clivajul dintre stat și societate riscă să se adâncească, generând o alienare politică periculoasă și o scădere accentuată a participării democratice.

Un aspect crucial în acest proces este consolidarea mecanismelor de feedback din partea cetățenilor. Consultările publice reale, platformele de participare digitală, transparența bugetară și evaluarea periodică a performanței instituționale pot contribui la refacerea capitalului simbolic al statului. În același timp, creșterea responsabilității instituționale trebuie să fie însoțită de sancționarea derapajelor, de promovarea meritocrației și de combaterea corupției la toate nivelurile.

Viitorul democrației moldovenești depinde în mod fundamental de capacitatea instituțiilor politice de a răspunde prompt și eficient la nemulțumirile reale ale cetățenilor. Supraviețuirea politică nu mai poate fi bazată exclusiv pe cicluri electorale și pe promisiuni populiste, ci pe performanță, transparență și responsabilitate. În acest sens, este esențial ca liderii politici să înțeleagă că legitimitatea nu se câștigă doar prin vot, ci se menține prin acțiuni coerente și prin respect față de cetățeni.

Pentru a înțelege mai profund dinamica încrederii politice, cercetările viitoare ar trebui să se concentreze pe analiza comportamentului electoral, pe rolul rețelelor sociale în formarea opiniei publice și pe impactul diasporei asupra percepției legitimității politice. Diaspora moldovenească, activă și influentă, joacă un rol tot mai important în conturarea discursului public și în susținerea reformelor democratice. În plus, este necesară o abordare interdisciplinară care să integreze perspective sociologice, psihologice și economice pentru a oferi o imagine completă asupra fenomenului încrederii instituționale.

În concluzie, încrederea în instituțiile politice din Republica Moldova este un barometru al sănătății democratice. Ea reflectă nu doar eficiența guvernării, ci și calitatea relației dintre stat și cetățean. Doar printr-un efort comun, bazat pe transparență, dialog și responsabilitate, se poate construi o democrație funcțională, în care cetățenii să se simtă reprezentați, respectați și implicați.

BIBLIOGRAFIA

Easton, David. 1965. *A Systems Analysis of Political Life*. New York: Wiley.

Fukuyama, Francis. 2008. *Trust: Social Virtues and the Creation of Prosperity*. Traducere în limba rusă. Moscova: AST.

Hardin, Russell. 2002. *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation. Accesat 6 iulie 2025. https://www.russellsage.org/sites/default/files/hardin_trust_toc_pdf.pdf..

Putnam, Robert D. 1993. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press. Accesat 2 iulie 2025. https://academic.oup.com/psq/article-abstract/108/3/549/7135194..

Sztompka, Piotr. 1999. *Încrederea: o teorie sociologică*. Cambridge: Cambridge University Press. http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/17643/2/28.pdf. (accesat 6 iulie 2025).

Seligman, Adam. 2000. „Trust and Civil Society." În *Trust and Civil Society*, editat de F. Tonkiss, A. Passey, N. Fenton și L.C. Hems, 12–30. London: Springer.

Gașper, L. 2022. „Aspecte teoretico-empirice ale coeziunii sociale și capitalului social: o perspectivă sociopsihologică." În *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană*, vol. II, coordonat de Victor Mocanu, 90–103. Chișinău: IS FEP „Tipografia Centrală".

Negură, Petru, L. Gașper, și M. Potoroacă. 2021. „Capital social și coeziune socială în Republica Moldova în contextul pandemiei COVID-19." În *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană*, vol. I, 171–231. Chișinău: IS FEP „Tipografia Centrală".

Institutul de Politici Publice. 2022–2024. *Barometrul Opiniei Publice (BOP)*. Chișinău. (accesat 6 iulie 2025. https://ipp.md/wp-content/uploads/2022/12/Prezentarea-rezultatelor-BOP-2022.pdf. (accesat 02.07.25)

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul". 2022–2024. *Analize și apoarte sociologice*. Chișinău.http://viitorul.org/files/library/Culegere%20de%20articole%201.pdf. (accesat 6 iulie 2025).

International Republican Institute (IRI). 2022–2024. *Sondaje de opinie*. (accesat 6 iulie 2025). https://www.iri.org., (accesat 02.07.25). Valorile prezentate în lucrare sunt aproximative și orientative, obținute din media sondajelor publice disponibile în perioada 2022–2024.